

**Dilqəm
ƏHMƏD**

(əvvəli ötən sayımızda)

İmanın partizan savaşında özünəməxsus fikirləri və taktikası vardır. "Mən heç bir zaman başımda 25 nəfərdən çox, 12 nəfərdən az partizan saxlamadım. İstəsə idim, mövcudu yüzlərə çıxarardım, fəqət o zaman silah-sursat təmini, iaşə, geyim və kontrol məsələləri gücləşirdi. Bir partizanın ətrafında daima tanıdığı və inandığı şəxslər olmalıdır" deyirdi.

İman danışarkən bəzən dayanır, fikrə gedir, şəhid yoldaşlarını xatırlayaraq gözləri dolurdu. Savaşlarda daima rusları hədəfə aldığını, yerli türk kommunistlərlə məcbur olmadıqca uğraşmadığını söyləyirdi. İmanın partizanları bir gün bir neçə yerli türk kommunisti tutaraq getirmişlər və "bunları öldürəcəyik!" deyərək diyəmişlər. İman yoldaşlarına belə demişdi: "Bu zavallı xalqı bir tərəfdən rus qır-sın, bir tərəfdən də biz qıraq, bu, Allaha rəvamıdır? Xeyr, mən bunların öldürülmələrinə icazə vermərəm, buraxın getsinlər". Bu şəkildə əmr vermişdir. Bu vəziyyəti görən kommunistlər İmanın ayaqlarına qapanmışlar. Bu adilənə taktikası sayəsində İman öz kəndi olan Faxralıya istədiyi zaman sərbəst şəkildə gedib-gələ bilmişdir. Bəzən qırmızı ordu nəfərlərinin qiyafətini geyinərək yoldaşları ilə birlikdə qırmızı rus orduları arasından müəyyən məntəqəyə sızma bilmişdir. Borçalı elinin Lüksemburq (alman koloniyası), Cəlaloğlu, Şuləvər, Marnuel, Başkeçid, Aşağı Saral, Sadaxlı və Aşağı İrmasan bucaqlarında sərbəstcə dolaşdığı zamanlar olmuş və bu bölgədəki gürcü, alman, türk və hətta erməni kəndlilərindən yardım görmüşdür.

İmanın dəstəsinə mənsub partizanlar bir gün meşəbəyini mühasibə və qoruqçusunu pul dolu heybələri ilə tutub gətirirlər. Bu adamlar meşədə çalışan işçilərə pul paylamaq və maaşlarını ödəmək üçün atla yola düşüblərmiş. Dəstə üzvlərinin gözü heybədəki pulda idi. İman bu pulların işçilərə aid olduğunu anlayınca "buraxın getsinlər, işçilərin pulunu qəsb etməyə haqqımız yoxdur" deyərək partizanlara əmr etmişdir. Bu hadisə Gürcüstanda Hopret kəndi civarında olan Lalver – Allahverdi taxta fabrikinə yaxın bir yerdə cərəyan edir. O zaman Tiflisdə olan Lavrenti Beriya bu hadisəni eşidincə: "Kaş ki İman o pulu alardı, bizim üçün daha yaxşı olardı, işçilər və xalq ondan nifrət edərdi" deyərək deyir.

İman bunları gözləri dolaraq danışır və deyir ki, mənim partizanlıqda təqib etdiyim yol atalarımın və xalqımın mənə öyrətdiyi yoldur. Xalq deyimində olduğu kimi:

**Əzizim Ordubada
Yol gedər Ordubada
Qoşunda sərkər görək
Verməyə ordu bada.**

Bir gün Çekanın tanınmış əməkdaşlarından biri İmanla görüşmək, onu mücadilədən vaz keçirmək istəyir. Təyin edilən yerdə partizanlıq ənənəsinə uyğun olaraq müəyyən şərtlərlə görüş baş tutur. Həmin Çeka mənsubuna İman deyir: "Hansı Azərbaycan hürriyyət gətirəcəkdiniz? Azərbaycana istiqlal verəcəkdiniz? Qırmızı ordu öldürmədən, qandan, aclıq və səfalətdən başqa Azərbaycana

zavallı atam mənim ucbatımdan Çeka qapılarında süründü, indi də yenə mənim üzümdən Çeka bölükləri kəndimi və evimi basır, ixtiyar atamı pərişan edirlər". Artıq İmanın dəstəsinin təqəti də tükənməkdə idi.

Nəhayət, ata həsrətinə dözə bilmir, kəndinə gedir. O zaman qırmızı ordu gücləndirilmiş, ətərdəki başqa partizan dəstələrinin çoxu dağılmışdı. İman bir yoldaşını yanında götürərək gecəyarı kəndindəki evinə gedir. Atası ilə görüşür. İmanın məhcup vəziyyətini görən atası ona xitabən: "Oğlum, sən mənim qarşıma ağ üzle çıxırsan. Mən sənə ilə itfixar edərəm. Sən

komandanı İmanın sağ olduğunu, Türkiyədə yaşadığını söyləyir. Bala xanım rus taqım komandanının evlənmə təklifini rədd edir. Taqım komandanı Bala xanıma düşüncəsi üçün 24 saat möhlət verir. Eyni günün axşamı Bala xanım Faxralı kəndində qeyb olur. Yaxınları və əqrəbələri uzun axtarışdan sonra Bala xanıma Faxralı kəndinin yaxınlığından axan bir çayda koma halında tapırlar və ertəsi günü Bala xanım ölür.

Azərbaycan istiqlal mücadiləsinin minlərcəsindən biri olan və xalqın içindən çıxan İmanın bu həzin tragediyası Azərbaycan partizan savaşlarının əxla-

cəbhədə amerikalılarla döyüşərək ölməkdə görürlər.

Bütün dünya bilməlidir ki, Vyetnam savaşı Vyetnam xalqının istiqlalı və hürriyyəti savaşı deyildir. Bu savaş Sovet Rusiyasının Qırmızı Çin divini Sakit okean adalarına itələyərək və çıxararaq Amerikanın başına yuvarlamaq, Amerikanı məhv etmək və Qırmızı Çin bəlasından qurtulmaq savaşıdır. Amerika üçün ölüm-dirim məsələsi olan bu Vyetnam savaşı Qırmızı Çini Sakit okeana çıxarmamaq və qocaman Çin divinin geopolitik vəziyyətini gərəyinçə və vaxtilə çar Rusiyasının qismən Çin imperatorluğundan

Borçalıda ruslarla savaşan partizan Qars xatirələri

heç bir şey gətirmədi. Qırmızı rus ordusu Azərbaycandan çəkilsin, o zaman mən və mənim kimi yüzlərlə partizan mücadilədən vaz keçər". İman Çeka mənsubunun təklifini rədd edir.

İmanın silahının yetdiyi Borçalı bölgəsində kəndli ailələri, gəlinlər, qızlar sərbəst şəkildə kənd, ev işlərində çalışmaqda, bağlarına azad surətdə gedib gəlməkdəydilər. Bu gəlin və qızlara nə İmanın dəstəsindən, nə də kənd əhalisindən kimsə təcavüz edə bilirdi. Hər kəs İmandan çəkinirdi. İmanın partizanlıqda mühüm hesab etdiyi

dinimiz və millətimiz üçün ruslarla savaşsın" deyir. Bəzi məsələləri danışdıqdan sonra ayrılarkən atası İmana: "Sənə son vəsiyyətimdir, oğlum, ruslarla savaşda sıxışsan, əsla təslim olma, özünü öldür!" deyərək son sözünü söyləmişdir. Ata ilə oğul qucaqlaşaraq ayrılmışlar və bu ayrılıq son olmuşdur. Bədbəxt atanı İman Türkiyəyə sığındıqdan sonra ruslar güllələmişlər.

1930-cu ildə İmanın 10 döyüşçüsü ilə ana vətənə sığınması çox dramatik olmuşdur. İman yoldaşları ilə Türkiyə hü-

Bütün dünya bilməlidir ki, Vyetnam savaşı Vyetnam xalqının istiqlalı və hürriyyəti savaşı deyildir. Bu savaş Sovet Rusiyasının Qırmızı Çin divini Sakit okean adalarına itələyərək və çıxararaq Amerikanın başına yuvarlamaq, Amerikanı məhv etmək və Qırmızı Çin bəlasından qurtulmaq savaşıdır. Amerika üçün ölüm-dirim məsələsi olan bu Vyetnam savaşı Qırmızı Çini Sakit okeana çıxarmamaq və qocaman Çin divinin geopolitik vəziyyətini gərəyinçə və vaxtilə çar Rusiyasının qismən Çin imperatorluğundan zəbt etdiyi Dış Monqolustana, Sibirə, Qazaxıstana və Türküstanı itələməkdir. Unutmamaq lazımdır ki, Dış Monqolustanda bir milyon monqol əhali yaşamaqdadır, ancaq 28.000.000 böyük baş heyvan vardır. Bura Sovet Rusiyasının ət anbarıdır. Bu ölkə Türkiyənin üç misli böyüklükdədir...

bir prinsipi də vardı: "Mən yoldaşlarımla vurulduğumu görməyim, fəqət yoldaşlarımla mənim vurulduğumu görürərsə, zərər yoxdur". Bu qaydalarla İman üç il qırmızı ruslarla savaşır. İman daim yanında iki tapança daşıyırdı. Ona "niyə iki tapança daşıyırsan?" deyərək soruşulduğu zaman demişdi: "Bu tapançanın birini düşməne qarşı istifadə edərdim, digərini düşməne əsir düşməyərək özümə qarşı istifadə etmək üçün daşıyıram!".

Bir gün bir dağ yamacında İman və döyüşçüləri Gül xanım adlı Aşağı İrbasan nahiyəsi müdiri olan qadın kommunistlə qarşılaşırlar. Gül xanımın yanında da mühafizələri vardı. Gül xanım İmanın onları öldürəcəyini zənn edərək yalvarır: "Ey dilimizin əzbəri, çölümüzün aslanı, qəlbimizin sevgilisi, məclisimizin yaraşığı, tökmə qanları, kəsmə yolları, tərək et bu Vətəni". İman döyüşçüləri ilə birlikdə Gül xanımın üzünə baxmadan yoluna davam edirlər. Bir gün İmana Faxralı kəndindən məlumat gəlir ki, biri atası Təhməsquludan xəbər gətirib, onunla görüşmək istəyir. İman gələn adama deyir: "Mən atama qarşı məhcupam, onun üzünə baxa bilmərəm, bir zamanlar

dudunu keçərkən ilk işi yerə qapanaraq müqəddəs ana vətən torpağını öpmək olur. Ondan sonra hüdüduboyu bölük komandanı olan bir yüzbaşı ilə qarşılaşırlar. Bölük komandanı İman və yoldaşlarından silahlarını təslim etmələrini istəyir. İlk olaraq İman silahını çiyindən çıxararaq öpər və "Səni çiyinə saldığım zaman ya Vətənimin istiqlalına, yaxud da bir dostu təslim edəcəyimə əhd etmişdim. Vətəni düşməne təslim etdim, səni daşımağa layiq deyiləm. İndi səni bir dostu əmanət edirəm" deyir və gözləri dolur. Silahını yüzbaşına təhvil verir. Bu mənzərə qarşısında İmanın silahını təslim alan yüzbaşı ağlayır. Eyni şəkildə İmanın döyüşçüləri də silahlarını hüddud komandanına təhvil verirlər.

İmanın tragediyası burada bitmir. Öz doğma yurdu Borçalıda buraxdığı arvadı Bala xanıma İkinci Dünya müharibəsi əsnasında, rusların yaşadığı çox kritik dövrdə bir rus taqımı gəlir və yanlarında gətirdikləri şəxslə evlənməsini təklif edirlər. Bala xanım bu gələn rus taqım komandanından soruşar: "Əvvəlcə mənə deyir görürəm, İman sağdırımı?.." Taqım

qi durumunu, əsələtini göstərmək üçün bir nümunə olaraq yazdım. Bizim lumumbacılar... Vyetnam partizan savaşlarını öyrək anladır və dastanlar qoşurlar. Halbuki Vyetnam partizanlarının arxasında yuxarıda da ərz etdiyim kimi Qırmızı Çin və Sovet Rusiyası kimi bu savaş maddi və mənəvi şəkildə hər yöndən dəstəkləyənlər vardır. Vaxtilə Moskvada yetişdirilən Şimali Vyetnamın kommunist lideri Ho Şi Min Amerikaya qarşı mücadilə apararkən zavallı bədbəxt Vyetnam xalqının mənəfiyyəti üçün deyil, onu yetişdirən Moskva və Pekinin imperialist əməlləri üçün mücadilə etməkdə, öz xalqını bada verməkdədir. Sovet və Qırmızı Çinin partizan zabitləri tərəfindən təlim gören və ən son silahlara təmin edilən Şimali Vyetnam partizanlarının vaxtilə Roma imperatorlarının öz sadist zövqlərini təmin etmək üçün təlim verərək ölüm üçün hazırladığı qladiatorlardan heç bir fərqi yoxdur. Bu bədbəxt, zavallı şimali vyetnamlılar onlara təklif edilən partizanlıq təlimini rədd etsələr, zənn ediləcəklerini bilirlər. Yeganə çıxış yolunu

zəbt etdiyi Dış Monqolustana, Sibirə, Qazaxıstana və Türküstanı itələməkdir. Unutmamaq lazımdır ki, Dış Monqolustanda bir milyon monqol əhali yaşamaqdadır, ancaq 28.000.000 böyük baş heyvan vardır. Bura Sovet Rusiyasının ət anbarıdır. Bu ölkə Türkiyənin üç misli böyüklükdədir. 11.000.000 əhalisi olan Qazaxıstan Sovet Rusiyasının buğda anbarıdır. Bu ölkə də Türkiyənin üç misli böyüklükdədir. Sovet Rusiyasının son illərdə qərbə göstərdiyi iltifatlarında özünəməxsus gizli planlarından başqa bu Qırmızı Çin divinin dünya siyasətində oynamağa başladığı və bundan sonra da oynayaacağı siyasətin böyük payı vardır.

Qars səfərində keçmiş Azərbaycan partizanlarının mənə danışdıqları qırx il öncəki Azərbaycan istiqlal mücadiləsi xatirələrini yazarkən sərhəd boyunda ön siperdə olmuş Qars və çevrəsi ilə cəfakar Qars xalqının dərdlərini gözlərimlə gördüm və bu yazıya qismən mövzu seçdim.

"Türk kültürü", sayı 64, 1968-ci il.

